

UČITELJSKI TOVARIŠ

Glasilo avstrijskega jugoslovanskega učiteljstva

Vse spise, v oceno poslane knjige itd. je pošiljati samo na naslov:

Uredništvo Učiteljskega Tovariša
v Ljubljani, Frančiškanska ulica 6.

Rokopisov ne vračamo.

Vse pošiljatve je pošiljati franko.

Učiteljski Tovariš izhaja vsak petek popoldne
Ako je ta dan praznik, izide list dan pozneje.
Vse leto velja 10—K
pol leta 5—
četrt leta 2-50
posamezna številka po 20 h.

Za reklamne notice, pojasnila, poslana, razpise služb je plačati po 20 h za petit-vrsto.
Priloge poleg poštnine 15 K.

Za oznanila je plačati od enostolpne petit-vrste,
če se tiska enkrat 16 h
dvakrat 14
trikrat 12
za nadaljnja uvrščanja od petit-vrste po 10 h.
Oznanila sprejema Učiteljska tiskarna (telefon št. 118).

Naročnino, reklamacije, to je vse administrativne stvari je pošiljati samo na naslov:

Upravništvo Učiteljskega Tovariša
v Ljubljani.

Poštna hranilnica št. 53.160.

Reklamacije so proste poštnine

Prihodnja številka „Učiteljskega Tovariša“ izide dne 7. sept. 1917.

Cesarjev rojstni dan.

Dne 17. avgusta t. l. je praznoval naš novi mladi vladar prvič svoj rojstni dan, kar je zasedel slavni prestol svojih pradedov. Vsi narodi naše mogočne Avstrije so se tega dne spominjali svojega ljubljenelega, ljudomilega vladarja z izrazi in zagotovili najskrenejšje vdanosti in ljubezni. Med najzvestejšimi pa stoji na prvem mestu slovenski narod s svojim učiteljstvom, ki ga je učilo ljubiti cesarja in domovino, in ki je ves čas v dobi svetovne vojne bodisi doma na svojih službenih mestih, bodisi na bojnem polju z dejanji sijajno dokazalo to zvestobo. Iz vseh naših zvestih učiteljskih src kipe v dobrotno nebo navdušeni klici: Bog živi cesarja, na veke srečna Avstrija!

VABILO

na

XIV. izredne občni zbor

Učiteljske tiskarne v Ljubljani,
registrovane zadruge z omejeno zavezo, ki se vrši

v ponedeljek, dne 10. septembra
1917 ob 9. uri dopoldne

v Ljubljani, Frančiškanska ulica št. 6,
da se izvrši sklep XIII. rednega občnega zbora z dne 22. marca 1917 glede spremembe pravil.

DNEVNI RED.

1. Sprememba pravil.
2. Slučajnosti.

V Ljubljani, dne 20. avgusta 1917.

Upravni svet.

„Ni časa več za besede, začnimo in začnimo takoj!“

„Pripraviti se bo treba še na težke preizkušnje in na hude boje, katerim moramo biti kos.“

„Temu klinu nemškega prodiranja proti jugu moramo postaviti nujni protitež, ako hočemo podpreti uspešno politiko naših zastopnikov v Jugoslovanskem hlubu. Vemo, da je pri nas večina uradništva v nemških rokah, da so vsa boljša mesta od Nemecev zasedena. Te naše bolesti se dobro zavedamo. Toda, da bi imeli vsa ta naša mesta, ki bi morala biti zasedena od Slovencev, v natančni evidenci, zato nimamo žal nobene legitimirane korporacije. Tozadevno je pri nas velika desorganizacija in desorientacija. „Pomagaj si sam in Bog ti bo pomagal.“ Ako bomo stali s prekrizanimi rokami in se ne ozirali na vse podrobnosti — vsak najmanjši kamen tvori bistven del zgradbe narodne celote — in čakali samo na čudeže od zgoraj, nas čaka lahko težka doba razočaranja.“

„In ona stranka, ona kulturna organizacija bo dajala smer celokupnemu narodu, ki bo vsebovala v svojem idealizmu in smotrenosti in svoji prožnosti več notranje sile.“

„In prepričani smo, da je to poslanstvo namenjeno naši vseslovenski katoliško-demokratski organizaciji, ki vsebuje v sebi zdravo življenja zmogljeno in življenja vredno jedro.“

„Vzpodbudo mora dati vodstvo najmočnejše slovenske stranke, ki je** Vseslovenska Ljudska Stranka.“

Te besede je zapisalo glasilo „Slovenske Ljudske Stranke“ „Slovenec“ v svoji 177. številki z dne 4. avgusta t. l. v uvodniku pod naslovom „Narodni svet“.

Članek podpisemo z obema rokama in upamo, da nam „Slovenec“ kakor tudi njegova stranka ne bodeta štela v zlo, ako pomagamo tudi mi po svojih slabih močeh čim preje uresničiti ono državno deklaracijo, ki jo je podal Jugoslovanski

*) Podčrtal pisec tega članka.

**) Podčrtal pisec tega članka.

klub v državnem zboru, kajti ni časa več „za besede, začnimo in začnimo takoj.“

Ena jako važna korporacija, kjer ima ravno Slov. Ljud. Stranka odločilno besedo, kar je ravno ta stranka pokazala že opetovano, ko se je šlo za oddajo kakega učnega mesta ali za discipliniranje kakega naprednega učitelja, je ravno c. kr. deželni svet „im slovenischen Kernlande.“

In ravno v tej korporaciji, ki je takorekoč duša vsega slovenskega šolstva v srcu Slovenije, ima nemščina edino in odločilno besedo, slovenščina je prava pastorka.

Uradni in menda tudi občevalni jezik — vsaj če človek pride do referenta, tega urada je nemščina. Zapisniki se se pišejo edino le v nemščini; razpisi vseh javnih učnih mest se izdajajo edino le v nemščini. Razglasi in ukazi — vse je v nemščini, — tudi letna poročila, ki so menda pač v prvi vrsti namenjena slovenskim davkoplačevalcem, se izdajajo v nemščini, ko bi se vsaj dvojezična izdajala. — Da je občevalne s podrejenimi c. kr. okraj. šol. sveti edino le nemško, je itak samoočebni umevno. Kratkotomalo, slovenščina zaide le po nesreči tja. —

Kot umevna posledica teh čudnih razmer v najvišji šolski korporaciji je pa tudi vse uradovanje c. kr. okr. šol. svetov s posameznimi šol. vodstvi kakor tudi s c. kr. dež. šol. svetom in drugimi korporacijami. Nemščina zavzema prvo in glavno mesto, edino le kraj. šol. sveti so izvzeti, ti dobivajo slovenske uradne dopise.

Nadaljna posledica teh čudovitih razmer je slednjic tudi ustroj naših gimnazij. Tudi tu je vse nemško. Šolska naznanila, letna poročila nemška, menda za-to, da jih razumejo slovenski stariši slovenskih učencev lažje.

In v vseh teh korporacijah ima odločilno besedo in vselej odločilno večino Slov. Lj. Stranka, tako v c. kr. dež. kakor tudi v vseh c. kr. okraj. šol. svetih. Tu velja pač lepo geslo: „Pomagaj si sam, in Bog ti bo pomagal.“ Ako bomo stali s prekrizanimi rokami in se ne ozirali na vse podrobnosti, vsak najmanjši kamen tvori bistven del zgradbe narodne celote — in čakali samo na čudeže od zgoraj, nas čaka lahko težka doba razočaranja.“

Zato pa kličemo pristašem Slovenske Ljudske Stranke: Pokažite sloven-

skemu narodu, da imate v sebi toliko idealizma, smotrenosti in toliko notranje sile, da odpravite to v nebo kričečo krivico in da daste ravno v teh korporacijah slovenščini ono mesto, ki jo mora zavzeti — to je prvo mesto.

Vojna.

ITALIJANSKO BOJIŠČE.

Od 2. avgusta naprej so italijanski letalci večkrat napadli Pulj, ne da bi bili naredili mnogo škode. Na napade na Pulj so odgovorili naši letalci dne 14. avgusta z napadom na Benetke. Vrgli so na mesto in mornarsko orožarno 4 tone bomb. Italijani so obstreljevali naše letalce z veliko silo in sestrelili eno pomorsko letalo in dva navadna zrakoplova. Tudi nad Jesenice so se spravili italijanski letalci in vrgli v bližino tamošnjega državnega kolodvora mnogo bomb. Vžigalne bombe so vžgale bližnje gozde. Dne 4. avgusta so napadli lepo gorenjsko vas Koroško Belo, jo zažgali z vžigalnimi bombami; vso vas razun par hiš je uničil požar. Vneli so se tudi gozdovi v okolici. Nekaj bomb je padlo tudi na Javornik in Savo, kjer so porušili dve hiši in ubili dve osebi.

Enajsta soška bitka. Po jako hudi, poldrugi dan trajajoči pripravi je pričela dne 19. t. m. italijanska infanterija enajsto soško bitko. Siloviti boji divjajo na 60 km široki fronti med Mrzlim vrhom in morjem. Najsilovitejši so bili napadi na Tolminsko mostišče, Sveto goro, na grič Sv. Marka in na Grnado. Strelja okoli 5000 topov; niso pa vštete angleške in francoske baterije. Poročila zatrjujejo, da je dosedanji potek boja ugoden za nas.

RUSKO BOJIŠČE.

Na romunskem in ruskem bojišču se položaj zadnje dni ni spremenil. Pri mestu Focsani so naše in nemške čete od pričetka naše ofenzive do 18. avgusta vjeli nad 11.000 mož, na vsi vzhodni fronti pa 41.300 mož, vzeli sovražniku 257 topov, 546 strojnih in 50.000 navadnih pušk, 191 minskih metalcev, mnogo municije in drugih vojnih priprav.

LISTEK

Iz umetniškega sveta.

Glasbeno dramatični večeri v deželnem gledališču.

Operni večer dne 10. avg. t. l.

Ker je najhujša vročina ponehala, so večeri že primerni za koncertne in dramatiške priredbe. Tako je povabilo vodstvo dramatično-glasbenih večerov v dež. gledališču na gostovanje primadono zagrebškega odra Miro Koroščevo in baritonista od istotam, Roberta Primožiča.

Bi! je to operni večer v pravem pomenu besede. Zapela sta nam pri nas več ali manj znane, včasih že slabše, pa tudi lepše pete operne arije. Koroščeva je med vsemi pela najlepše ono iz opere „Samson in Dalila“. Njen glas jo vsposablja za pevko Wagnerjevih oper, ki zahtevajo za svoje mitiške tipe močan organ in krepko postavbo. To oboje ima Koroščevo; v operi se gotovo tudi pri-

merno razvije, česar pri petju posameznih arij ni mogoče.

Druga točka vzporeda je imela naslov: „Slovenske pesmi“. Pričakoval sem, da nam zapoje Koroščevo kak lep samospjev iz novejšje naše literature in s tem dokaže, da jo pozna in se kot priznana umetnica bratskega naroda zanjo zanima. Žal sem bil hudo razočaran! Za prvo „slovensko pesem“ je Koroščevo pela neko hrvaško, v počasnem valčkovem tempu zloženo pesem brez vsake vrednosti, kot drugo smo pa čuli samospjev „Domovini“ (O vdova tožna, zapuščenca) na znano Gregorčičevo besedilo. Rad bi vedel in slovenska javnost bi morala izvedeti, kateri glasbeni merjar se je upal hudo pregrešiti nad krasnim Gregorčičevim tekstom (ki je mimogrede omenjeno, večkrat in lepo uglasben) in mu napisati tako trivialno glasbo. Pred 50 leti so na Slovenskem podobno skladali zakotni organisti. — Pesem je prišla na vzpored gotovo le radi svoje domoljubne in času primerne vsebine ter zato, da se vrže neko slovensko drobtinico raz oder. Nekateri hrvaški gostje menda mislijo,

da moramo biti Ljubljančanje z vsem zadovoljni!

Robert Primožič je novinec. Po rodu primorski Slovenec je začel svojo kariero baje v Italiji. Njegovemu dobremu, sonornemu baritonu se ta vpliv pozna. Glas je posebno v nižini polnodoneč, v prehodih iz višine v nižino in narobe še trd in neuglajen. Primožič hoče posnemati Vuškovića. Italijanske arije je pel živo, do izredne veljave se je povselp v dvo-spevu iz opere „Zrinski“ s Koroščevo. Mladi umetnik naj stopa na trnjevo pot z veliko srečo, višje, višje!

Oba solista je na klavirju spremljala absolventinja hrvaškega konservatorija v Zagrebu Olga Lugarič srednje dobro. O kaki harmoniji med solisti in klavirjem — malo govora.

Ljudem je operni večer jako ugajal. Primožič si je zaslužil mnogo aplavza tudi za svoje živahne, včasih skoro smešne nastope. Če kaka operna pevka po burnem ploskanju občinstvu pošlje par poljubčkov, se nazadnje kvitira, poljubčke resnih umetnikov (moškega spola) pa radi odklanjamo!

Z. P.

Gostovanje ensembela mestnega gledališča v Krakovu.

Na povratku iz soške fronte, kjer so vrli poljski igralci prirejali svojim rojakom vojakom dramske predstave, so se oglašili tudi v Ljubljani in so nam pripravili dva lepa, umetniškega užitka polna večera. Prvi večer so igrali Batauckega veseloigro „Grube ryby“, drugi večer pa Ruszkovskega veseloigro „Maz z grzeznosci“. Prvovrstnemu ensembelu smo se obakrat divili in občudovali njegovo virtuosno igro. Škoda, da je občinstvo za prvo predstavo pozno izvedelo in so prazni sedeži gledališča ljube nam goste ne-ljubo pozdravljali.

To in ono izza preteklih dni.

XVII.

V krasnem zakotju naših planin je diven kraj, kjer službuje že 27. leto kot voditelj tamošnje ljudske šole ljubi moj pobratim in tovariš F. Mož je tu vse-